

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

UPA 2024/112

21.05.24.

Peter Olsen

Ilageeqarnikkut qanoq siuarsaasinnaanerluta, oqaluffeqarfinnilu sulisut atugaat qanoq pitsanngorsarsinnaaneri pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiasatut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut)

Oqaaseqaat:

1721-mi Norskeq palasi Hans Egede nunatsinnut nunnippoq, guutimik nalusuusunut qaammarsaajartorluni, ajoqersuiartorlunilu.

Ullut taakku aallarnerfigalugit nunarput nammineerunnaariartulerpoq, nunasiaataalerporlu; tamatumalu kingunerisaanik ulluinnarni inooriaatsitsigut, kulturitsigut, ileqqutigut aammalumi anersaarsiornerup tungaatigut annertoorujussuarmik sunnerneqarpugut.

Naatsumik oqaatigalugu; iloqqorisatta tungaatigut, kulturikkullu kingornussimasatta tungaatigut, avatitsinniit nunasisunit annertuumik tatineqarnitsigut, nunasiaateqalersullu kulturitsinnut tunngasumik killilersuilerneratigut – inerteqquteqalerneratigullu, kulturikkut, ileqqutigullu kingornussimasatsigut annertuumik annaasaqarsimallutallu arsaartugaasimavugut. Annertuumik kinaassusiagaasimalluta.

Qanittunnguamut allaat tikillugu puttallarsineqartalerlutik soorlu; meeqqat pinngitsaalillugit qallunaat nunaannut aallartitaasarsimanerannut tunngasoq, inatsisigut ataataqanngitsunut tunngasoq, pinngitsaaliilluni naartunaveersaasersuisimanernut tunngasut, illoqarfimmit illoqarfimmut allamut nuutsitaanerit allarpassuillu. Timikkut anersaakkullu annertuumik inuiaqatigiinnut uagutsinnut annertuumik ikiligaasimanitsinnik kinguneqarsimasut.

Taamaattumik upperisaq aammalu ilagiit eqqartorneqaleraangata Inuit Ataqatigiinniit eqqarsaaterpassuit, isumaliutersuuterpassuillu amerlasoorpassuit qaffakaalersarput, ajunngitsut ajortullu.

Taamatut aallarniuteqalaarluta, Aqqalu C. Jeremiassenip oqallissaarutaanut qujavugut.

Ullumikkut takornartaajunnaarpoq ilageeqarnerup iluani aqqitassarpassuaqarlutalu suliassarpassuaqaratta, soorlutaaq suliassaqarfippassuit aamma allat assigalugit taamaattoq.

Ilaageeqarnerup iluani unammilligassarpassuaqarpugut; pingaartumillu ajoqit aamma pattattoqarniarnerup tungaatigut annertuumik unammilligassaqarpugut.

Palaseqarniarnerput ajorpallaarujussuannigilaq, tassami atorfinniit 25-ninngaaniit inuttaqanngitsut taamaallaat pingasuupput. Qasigiannuani, Ittoqqortoormiuni aammalu Nanortalimmi taamaallaat palasinik amigaateqarluta.

Taamaattoq Biskopip oqaloqatiginerani uagutsinnut apuunneqartoq tassaavoq atorfiit ullumikkut 25-isut, atorfinnut normeringinut 30-inut amerlineqarnissaat kissaatigineqaraluartoq, ilaatigut mittarfissuaqalerpat mittarfissuarni aammalu utoqqaat illuinut, napparsimavinnut aammalu ilaatigut parnaarussivinnut immikkut palaseqalernissaa kissaatigineqaraluarluni.

Oqariartuutit ilaat allaat tassaalluni, aningaasaliissutigineqartartut ikippallaarnerat pissutaalluni sulisorisanut pikkorissaasarnermut tunngasut sipaarniarfigineqartalersimallutik.

Palasit illui aserfallappallaalersimapput, pingaartumillu Nanortalimmi aamma Illoqqortoormiuni soqarpalunngilarluunniit.

Ukioq manna ilagiit sinniiseqarneq ukiuni 60-nngortorsiorpoq, kissaatigineqarporlu inatsisaamik nutarterinissamut piffissanngortoq. Oqaatigineqartut ilagaat Biskop ullumikkut pissaaneqarpallaartoq – qangatut – kissaatigineqarlunili demokratiskiunerusumik ingerlatsisoqalernissaanik, imaappoq ilagiit aamma oqartussaaqataanerulernissaanik ujartuisoqalersimalluni.

Naatsumik eqikkaassagaanni;

Nunatsinni palasissaaleqisoqarpallaanngilaq, tassuunakkut ajornartorsiuteqarnerput ajorisassanngitsutut oqaatigisariaqarpoq, tassami atorfinniit 25-niit inuttaqangitsut taamallaat pingasuummata. Sineriassuatsinni palasissaaleqisoqanngingajappoq tamannalu nuannaarutissaavoq annertoq. Taamaattorli allarluinnaavoq ajoqeqarnermut aammalu pattattoqarnermut tunngatillugu.

Ajoqitut atorfiit 67-iupput, taakkunanngalu amigaatigineqarput 26-it taavalu pattattut eqqarsaatigalugit aamma atorfiit 67-iupput, taakkunanngalu amigaatigineqarlutik 38-it.

Imaappoq, ajoqitut inuttalerneqarsinnaasuni affai inulaarlugit amigaatigaagut pattattutullu inuttalerneqarsinaasuni affai sinnilaarlugit amigaatigineqarput. Imaappoq ajoqeqarniarnikkut aammalu pattattoqarniarnikkut nunatsinni annertuumik unammilligassaqarpugut.

Ajoqinngorniartut aallartissimapput aqqanillit, massakkullu ilinniartut arfiniliinnanngorsimallutik. Organistinngorniartut aallartissimapput qulingiluat, massakkullu ilinniartut arfineq marluinnanngorsimallutik.

Unnialu pattattunngorniartartut (organistinngorniartut) affaannaat tiguneqartartut aningaasassaaleqineq pissutaalluni.

Sorpassuit uani tikissinnagaluarpagut, kisiani naatsumik eqikkassagaanni, ilageeqanerup tungaatigut alloriaqqinnissami, ineriartoqqinnissamullu aporfik aneq tassaasorinarpoq ilageeqarnermut aningaasaliissutaasartut ullumikkut annikippallaalersimanerat.

Taamatut oqaaseqarluta Inuit Ataqtigiinnit Aqqalu C. Jeremiassenip oqallissaarutaanut qujavugut.

Qujanaq

Peter Olsen

Inuit Ataqtigiit